

**Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1**

**Olympiáda v českém jazyce
43. ročník, 2016/2017
krajské kolo – zadání**

II. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

A ještě musím pochváliti tebe, tebe, česká řeči, jazyku z nejtěžších mezi všemi, jazyku z nejbohatších všemi významy a odstíny, řeči nejdokonalejší, nejcitlivější, nekadencovanější ze všech řečí, které znám nebo jsem slyšel mluvit. Chtěl bych umět napsat vše, co dovedeš vyjádřit; chtěl bych užít aspoň jedinkrát všech krásných, určitých, živoucích slov, která jsou v tobě. Nikdy jsi mi neselhala; jen já jsem selhával, nenacházeje ve své tvrdé hlavě dosti vědomí, dosti povzletu, dosti poznání, abych to vše přesně vyjádřil. Musel bych žít sterým životem, abych tě plně poznal; doposud nikdo neshlédl vše, co jsi; ještě jsi před námi, tajemná, překypující a plná dalekých výhledů, budoucí vědomí národa, který vzestupuje.

(Karel Čapek: Marsyas)

1. Text ukázky má charakter slavnostního proslovu. Najděte a pojmenujte čtyři rysy, na základě kterých mu takovou charakteristiku přisuzujeme, a doložte je konkrétními příklady z textu. (Neuvádějte rysy vyjmenované níže v úkolu 3.)

2. Ukázka obsahuje prvky dialogu, i když se v podstatě jedná o text monologický.

a) Vypište z textu tři různé dialogické prvky.

b) Vysvětlete, jakou funkci dialogické prvky v ukázce mají.

3. Vypište z textu jeden příklad každého z následujících rétorických prostředků. Pokud se daný jev v textu nevyskytuje, řádek proškrtněte.

- a) Epizeuxis (dvě nebo více užití téhož slova těsně za sebou):

- b) Personifikace (zobrazování zvířete nebo neživého předmětu tak, jako by měl lidské vlastnosti a mohl mluvit nebo být oslovován):

- c) Anafora (opakování téhož slova na začátku po sobě následujících veršů, větných úseků nebo vět):

- d) Litotes (popření opaku toho, co chce autor říci):

- e) Polyptoton (opakování téhož nebo příbuzného slova v různých tvarech):

- f) Aliterace (hromadění slov začínajících na tutéž hlásku nebo hlásky):

- g) Synekdocha (pojmenování části místo celku nebo obráceně):

4. Uveďte tři jazykové jevy, které jsou pro ukázkou charakteristické z hlediska její větné stavby. (Neopakujte rysy, které jste uvedli v ostatních úkolech.)

5. Všimněte si funkce středníků v textu. Druhý středník (*Nikdy jsi mi neselhala; jen já jsem selhával...*) má v textu zřetelně jinou funkci než ostatní tři. Popište funkci tohoto středníku.

6. Všimněte si spojek v textu. Spojky obecně bývají charakterizovány jako neohebný slovní druh. V textu se však vyskytuje spojka, která je ohebná.

a) Vypište tuto spojku ve tvaru, ve kterém se vyskytuje v zadaném textu.

b) Určete u ní mluvnické kategorie (mluvnické významy), které určit lze.

c) Napište základní tvar této spojky (tj. tvar, ve kterém ji najdeme ve slovníku).

7. V textu je použito spojení *Nikdy jsi mi neselhala*, které se v dnešním jazyce v daném významu běžně neuzívá.

a) Nahraďte sloveso (*ne*)*selhat* v této větě jiným slovesem tak, aby původní význam (hodící se do textu ukázky) zůstal zachován. Do věty nepřidávejte další slova ani žádná slova neubírejte, v případě potřeby jen měňte tvary slov.

b) Napište, od kterého základového slova bylo slovo *selhat* odvozeno.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
43. ročník, 2016/2017
krajské kolo – slohový úkol

II. kategorie

Počet bodů:

Jméno: Škola:

Život v síti

Slohový útvar je volný, téma zpracujte formou prózy. Doporučená délka 25–30 řádek.

Národní institut pro další vzdělávání MŠMT
Senovážné náměstí 25, 110 00 Praha 1

Olympiáda v českém jazyce
43. ročník, 2016/2017
krajské kolo – řešení II. kategorie

1. Příklady řešení: neobvyklé výrazy (*povzlet, stery*); neobvyklá slovní spojení (*stery život, neselhala jsi mi, nacházet v tvrdé hlavě dosti vědomí*); knižní (zastaralé, zastarávající) slovní tvary (infinitivy na *-ti*; přechodník *nenacházeje*) a podoby slov (*dosti, jedinkrát*); hromadění přívlasků (*nejdokonalejší, nejcitlivější, nejkadencovanější*); neobvyklý slovosled (*řeči nejdokonalejší*); přesvědčovací (persvazivní) funkce textu – snaha zapůsobit na adresáta (text jako celek).

Bodování: Za uvedení čtyř vhodných rysů textu včetně příkladů – 3 body,
za uvedení tří vhodných rysů textu včetně příkladů – 2 body,
za uvedení jednoho nebo dvou vhodných rysů textu včetně příkladů – 1 bod.
Maximálně tedy 3 body.

2. a) Příklady řešení: *A ještě musím pochváliti tebe, tebe, česká řeči, jazyku z nejtěžších mezi všemi, jazyku z nejbohatších všemi významy a odstíny, řeči nejdokonalejší, nejcitlivější, nejkadencovanější ze všech řečí, které znám nebo jsem slyšel mluvit. Chtěl bych umět napsat vše, co dovedeš vyjádřit; chtěl bych užít aspoň jedinkrát všech krásných, určitých, živoucích slov, která jsou v tobě. Nikdy jsi mi neselhala; jen já jsem selhával, nenacházeje ve své tvrdé hlavě dosti vědomí, dosti povzletu, dosti poznání, abych to vše přesně vyjádřil. Musel bych žít sterym životem, abych tě plně poznal; doposud nikdo neshlédl vše, co jsi; ještě jsi před námi, tajemná, překypující a plná dalekých výhledů, budoucí vědomí národa, který vzestupuje.*
- b) Příklad vysvětlení: Dialogy text ozvláštňují, poutají pozornost čtenáře. V ukázce je oslovována neživý objekt (jazyk), což je neobvyklé (v reálném světě probíhají dialogy mezi živými osobami), i to činí text uměleckým.

Bodování:

- a) Za vypsání tří dialogických prvků – 2 body,
za vypsání dvou dialogických prvků – 1 bod;
b) za výstižné vysvětlení jejich funkce – 2 body (při drobných nedostatcích – 1 bod).
Maximálně tedy 4 body.

3. Příklad řešení: a) tebe, tebe

b) A ještě musím pochválit tebe, tebe, česká řeči...

c) jazyku z nejtěžších..., jazyku z nejbohatších... / chtěl bych umět..., chtěl bych užít... / dosti vědomí, dosti povzletu, dosti poznání...

d) –

e) řeči nejdokonalejší ... ze všech řečí / Nikdy jsi mi neselhala, jen já jsem selhával

f) řeči nejdokonalejší, nejcitlivější, nejkadencovanější ze všech řečí

g) –

Bodování:

Za 7 vhodných příkladů a náležitých proškrtnutí – 4 body;

za 6 vhodných příkladů a náležitých proškrtnutí – 3 body;

za 5 vhodných příkladů a náležitých proškrtnutí – 2 body;

za 4–3 vhodné příklady a náležitá proškrtnutí – 1 bod.

Maximálně tedy 4 body.

4. Příklady řešení: dlouhé věty; hodně několikanásobných větných členů; málo druhů vedlejších vět; převažují hlavní věty; převažují vztahy souřadnosti (mezi větami i mezi nevětně vyjádřenými větnými členy); časté používání přívlastků.

Bodování: Za vypsání každého vhodného syntaktického jevu – 1 bod.

Maximálně tedy 3 body.

5. Příklad vysvětlení: Středník zde vyjadřuje kontrast / odděluje dvě výpovědi, které jsou v kontrast(iv)ním vztahu.

Bodování: Za vhodné vysvětlení – 1 bod.

6. a) *abych*; b) 1. osoba, číslo jednotné (způsob podmiňovací – nevyžadujte); c) *aby*

Bodování: a) za vypsání správné spojky – 1 bod;

b) za správné určení mluvnických kategorií – 2 body;

c) za uvedení správného tvaru – 1 bod.

Maximálně tedy 4 body.

7. Příklad řešení: a) *Nikdy jsi mě nezklamala/nezradila*. b) *lhát*.

Bodování: a) za vhodné nahrazení – 1 bod;

b) za uvedení správného základového slova – 1 bod.

Maximálně tedy 2 body.

Celkem tedy maximálně 21 bodů.

Slohový úkol.

Hodnoťte:

- dodržení tématu a formy,
- nápaditost a originalitu zpracování,
- celkovou výstavbu a členění textu, jeho plynulost a návaznost,
- vhodný výběr lexikálních prostředků,
- větnou stavbu přiměřenou stylu textu.

Přihlížejte i k tvaroslovné a pravopisné správnosti, ta by však neměla být při hodnocení hlavním kritériem.

Bodování: 0–10 bodů. Využijte celého bodového rozpětí.